

Tézy na štátne skúšky v študijnom programe
predškolská a elementárna pedagogika sociálne znevýhodnených skupín

Predmet: pedagogika, psychológia a sociálno-vedný základ

ČASŤ A (pedagogika)

- PD: 1.** Pedagogika ako veda o výchove: jej vznik a vývoj, predmet a členenie. (Vznik a vývoj pedagogiky. Čo je pedagogika? Pedagogika ako veda).
- PD: 2.** Pedagogika ako veda o výchove. (Predmet pedagogiky. Pedagogika v systéme vied).
- PD: 3.** Základné pedagogické kategórie a pojmy a vzájomné vzťahy medzi nimi. (Socializácia. Proces socializácie).
- PD: 4.** Základné pedagogické kategórie a pojmy a vzájomné vzťahy medzi nimi. (Výchova a edukácia).
- PD: 5.** Základné pedagogické kategórie a pojmy a vzájomné vzťahy medzi nimi. (Vzdelávanie a vzdelanie. Druhy vzdelania).
- PD: 6.** Základné pedagogické kategórie a pojmy a vzájomné vzťahy medzi nimi. (Učenie, učenie sa a vyučovanie. Učenie podľa typov procesov a činiteľov).
- PD: 7.** Základné pedagogické kategórie a pojmy a vzájomné vzťahy medzi nimi. (Vedomosti a zručnosti, návyky, schopnosti, nadanie, postoje, hodnoty).
- PD: 8.** Základné pedagogické kategórie a pojmy a vzájomné vzťahy medzi nimi. (Inteligencia, motivácia a kompetencie).
- PD: 9.** Edukácia ako systém. (Edukant ako základ systému. Potreby edukanta. Ciele edukácie).
- PD: 10.** Edukácia ako systém. (Národné ciele edukácie: kľúčové kompetencie a vzdelávacie štandardy – Štátne vzdelávacie programy).
- PD: 11.** Edukácia ako systém. (Ciele edukácie školy a kompetencie – školské vzdelávacie programy. Štruktúra školského vzdelávacieho programu).
- PD: 12.** Edukácia ako systém. (Ciele vyučovacieho predmetu. Ciele tematického celku. Ciele vyučovacej jednotky).
- PD: 13.** Delenie čiastkových cieľov vyučovacej jednotky podľa B. S. Blooma. (Tri domény: kognitívna, psychomotorická a afektívna).
- PD: 14.** Edukácia ako systém. (Edukátor – učiteľ. Pedeutológia. Profesia učiteľa, jej úrovne dimenzie. Kompetenčný profil učiteľa. Legislatívne ukotvenie edukátorov – pedagogických zamestnancov. Vytvorenie kariérového systému).
- PD: 15.** Edukácia ako systém. (Podmienky edukácie. Vonkajšie podmienky edukácie. Vnútorne podmienky edukácie).
- PD: 16.** Edukácia ako systém. (Prostriedky edukácie. Hmotné prostriedky edukácie. Nehmotné prostriedky edukácie).
- PD: 17.** Edukácia ako systém. (Edukačné zásady. Edukačné metódy. Edukačné formy).
- PD: 18.** Edukácia ako systém. (Evalvácia v edukačnom procese).
- PD: 19.** Poňatie edukácie v historickom aspekte. (Edukácia v prvotnopospolnej spoločnosti. Edukácia a školstvo v otrokárskej spoločnosti. Edukácia v starovekom Grécku. Edukácia v starovekom Ríme).
- PD: 20.** Poňatie edukácie v historickom aspekte. (Začiatky kresťanskej edukácie – stredoveké školstvo).

- PD: 21.** Poňatie edukácie v historickom aspekte. (Edukácia svetských feudálov – rytierska edukácia. Vznik a rozvoj mestských škôl. Vznik stredovekých univerzít).
- PD: 22.** Poňatie edukácie v historickom aspekte. (Edukácia na Slovensku v období renesancie a humanizmu. Edukácia na Slovensku v rokoch 1867 – 1918).
- PD: 23.** Poňatie edukácie v historickom aspekte. (Edukácia na Slovensku od roku 1918 do roku 1939. Edukácia na Slovensku v rokoch 1939 – 1945).
- PD: 24.** Poňatie edukácie v historickom aspekte. (Edukácia na Slovensku v rokoch 1945 – 1990. Edukácia na Slovensku v súčasnosti).
- PD: 25.** Alternatívna edukácia, alternatívne školské systémy. (Daltonský plán. Winnetská sústava. Škola Marie Montessoriovej. Waldorfská škola. Integrované tematické vyučovanie....).
- PD: 26.** Systém THV prof. Zelinu: Tvorivo-humanistická výchova.

LITERATÚRA

- BAĎURÍKOVÁ, Z. a kol. 2001. *Školská pedagogika*. Bratislava: UK, 2001. ISBN 80-223-1536-2.
- BLOOM, B. S (ed.) 1956. *Taxonomy of Educational Objectives, the classification of educational goals*. Handbook I: Cognitive Domain. New York : McKay, 1956. ISBN 978-0582280106.
- DARÁK, M. – TABAKOVÁ, K. 1998. *Základy pedagogiky – Terminologické minimum*. Prešov: ManaCon Prešov, 1998. ISBN 80-85668-72-6.
- JŮVA, V. 1999. *Úvod do pedagogiky*. Brno: Paido, 1999. ISBN 80-85932-78-8.
- KAČÁNI, V. 1979. *Úvod do pedagogiky*. Bratislava: SPN, 1979.
- KASÁČOVÁ, B. - CABANOVÁ, M (eds.) 2009. *Učiteľ v preprimárnej a primárnej edukácii. Teória, výskum, vývoj*. Banská Bystrica : PF UMB. ISBN 978-80-8083-814-0.
- KASÁČOVÁ, B. – KOSOVÁ, B. 2007. Európske trendy a slovenský prístup k tvorbe učiteľských kompetencií a spôsobilostí ako východisko k profesijným štandardom. In *Pedagogické rozhľady*, roč. 16, č. 3/2007, s. 1 – 6.
- KASÁČOVÁ, B. 2004. *Učiteľská profesia v trendoch teórie a praxe*. Prešov: MPC, 2004. ISBN 80-8045-352-7.
- KASÁČOVÁ, B. – LUPTÁKOVÁ, K. 2007. *Sociálne aspekty detstva a výchovy*. Banská Bystrica: PF UMB, 2007. ISBN 978-80-8083-455-5.
- KLEIN, V., - ROSINSKÝ, R. 2010. *Sociálna pedagogika pre pomáhajúce profesie*. Nitra: UKF. 168 s. ISBN 978-80-8094-835-1.
- KOMENSKÝ, J.A. 1991. *Veľká didaktika*. Bratislava: SPN, 1991. ISBN 80-08-01022-3.
- KOSOVÁ, B. - KASÁČOVÁ, B. 2007. *Základné pojmy a vzťahy v edukácii*. Banská Bystrica : PF UMB, 2007. ISBN 978-80-8083-525-5.
- KOSOVÁ, B. 1996. *Humanizačné premeny výchovy a vzdelávania alebo Ako ďalej na 1. stupni základnej školy*. Banská Bystrica : PdF UMB, 1996. ISBN 80-8041-111-5.
- MICHÁLECHOVÁ, M. 2010. *Študijný materiál z dejín pedagogiky*. Bratislava: UK, 2010.
- PETLÁK, E. 1997. *Všeobecná didaktika*. Bratislava : IRIS, 1997. ISBN 80-88778-49-2.
- PRŮCHA, J. 1997. *Moderní pedagogika*. Praha: Portál, 1997. ISBN 80-7178-170-3.
- PRŮCHA, J. 2000. *Přehled pedagogiky. Úvod do studia oboru*. Praha : Portál, 2000. ISBN 80-7178-399-4.
- PRŮCHA, J. - WALTEROVÁ, E. - MAREŠ, J. 2009. *Pedagogický slovník*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-647-6.

- PRŮCHA, J. 2009. *Moderní pedagogika*. Praha: Portál, 2009. ISBN 97-8807-367-503-5.
- ROSINSKÝ, R. - KLEIN, V. 2011. *Základy pedagogiky pre pomáhajúce profesie*. Prvé vyd. Nitra: UKF, FSVaZ Nitra. 211 s. ISBN 978-80-8094-856-6.
- ŠVARCOVÁ, I. 2005. *Základy pedagogiky*. Praha: Vydavatelství VŠCHT, 2005. ISBN 80-7080-573-0.
- ŠVEC, Š. 2002. *Základné pojmy v pedagogike a andragogike*. Bratislava: IRIS, 2002. ISBN 80-89018-31-9.
- TUREK, I. 2004. *Inovácie v didaktike*. Bratislava: MPC, 2004. ISBN 80-8052-230-8.
- TUREK, I. 1998. *Kapitoly z didaktiky vysokej školy*. Košice: TU v Košiciach, 1998. ISBN 80-7097-365-X.
- VALIŠOVÁ, A. – KASÍKOVÁ, H. a kol. 2007. *Pedagogika pro učitele*. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-173.
- VIŠŇOVSKÝ, L. - KAČÁNI, V. 2001. *Základy školskej pedagogiky*. Bratislava : IRIS, 2001. ISBN 80-89018-25-4.
- ZELINA, M. 2000. *Alternatívne školstvo*. Bratislava: IRIS, 2000. ISBN 80-88-778-98-0.
- ZELINA, M. 2004. *Teória výchovy alebo hľadanie dobra*. Bratislava: SPN, 2004. ISBN 80-10004-56-1.

Tézy na štátne skúšky v študijnom programe
predškolská a elementárna pedagogika sociálne znevýhodnených skupín

Predmet: pedagogika, psychológia a sociálno-vedný základ

ČASŤ B (psychológia)

PS: 1. Psychológia: predmet a metódy

Psychologické disciplíny pomáhajúce profesii pedagóga. Význam poznania a možnosti aplikácie psychologických poznatkov pre budúcich učiteľov.

PS: 2. Dedičnosť, vplyv prostredia a vlastnej aktivity jedinca pri rozvoji dispozícií

Podstata a zákonitosti psychického vývinu. Biologická a sociálna determinácia ľudského správania, psychická regulácia správania.

PS: 3. Základné kategórie psychologického myslenia

Správanie, prežívanie, podnet, reakcia, vedomie, nevedomie.

PS: 4. Základné smery a školy psychologického myslenia

Behaviorizmus, tvarová psychológia, psychoanalýza, humanistická psychológia a kognitívna psychológia.

PS: 5. Humanistické teórie osobnosti

A. Maslow, C. Rogers, hierarchická teória potrieb, objektívne, subjektívne a ideálne ja, psychodiagnostika osobnosti.

PS: 6. Učenie

Klasické a inštrumentálne (operatívne podmieňovanie) – Pavlov, Skinner. Druhy učenia, učenie a transfer – pozitívny a negatívny transfer pri učení, zákony učenia.

PS: 7. Pozornosť ako základ efektívnosti kognitívnych operácií

Druhy, vlastnosti, poruchy pozornosti. Možnosti učiteľa pri vzbudzovaní a udržiavaní pozornosti žiaka.

PS: 8. Pamäť a pamäťové procesy

Charakteristika, druhy, typy, fázy a kapacita pamäti. Pamäťové stratégie. Možnosti rozvíjania pamäti žiakov v škole. Experimentálny výskum pamäti – Ebbinghausove krivky zapamätania a zabúdania.

PS: 9. Myslenie

Pojmy, sudy a úsudky, druhy myslenia, myslenie ako predpoklad úspechov v škole. Myšlienkové operácie, formy, druhy a vlastnosti myslenia. Tvorba pojmov, usudzovanie, riešenie problémov, rozhodovanie.

PS: 10. Emócie

Klasifikácia emócií, emócia a lateralita, komunikácia emócií, frustrácia, stres a konflikt – situácie záťaže, burnout, úzkosť.

PS: 11. Motivácia a vôľa

Aktivácia, smerovosť a cieľovosť správania, charakteristika motívov, potrieb, postojov a záujmov. Maslowova teória motivácie, funkčná autonómia motívu.

PS: 12. Predmet vývinovej psychológie

Rozličné definície a názvy, začlenenie do systému psychologických disciplín, vývinové modely a zákonitosti vývinových zmien – biopsychické zákonitosti.

PS: 13. Najznámejšie teórie vývinu dieťaťa

Freudova, Eriksonova, Piagetova a Maslowova teória.

PS: 14. Percepcia (vnímanie) a jej vývin

Vymenujte základných päť faktorov ovplyvňujúcich percepciu u dieťaťa počas vývinu.

PS: 15 Percepcia a ľahká mozgová dysfunkcia

Vývinové poruchy učenia a správania, príčiny vzniku dyslektických porúch u dieťaťa, inkluzívne vzdelávanie v škole.

PS: 16. Inteligencia a vývin kognitívnych procesov (vývin myslenia)

Predstava činnosti, vizuálna predstava a predstava vo forme symbolov, fázy riešenia problémov.

PS: 17. Sociálny vývin dieťaťa Vymenujte tri základné faktory podieľajúce sa na sociálne adjustovanej osobnosti dieťaťa.

PS: 18. Stále črty osobnosti dieťaťa

Dependencia, potreba alebo motív výkonu, agresivita, reakcie strachu a úzkosti, patologický strach – obava.

PS: 19. Vývin morálky a morálneho usudzovania

Piagetova analýza morálneho úsudku, Kohlbergova teória morálneho vývinu, morálne usudzovanie, správanie a konanie.

PS: 20. Vývin reči a jazyka

Denotatívny a konotatívny význam slova, pochopenie a produkovanie reči, obdobie hrkútania a džavotania, osvojenie reči a produkcia reči.

PS: 21. Vývin detskej kresby

Vývinové štádiá detskej kresby, kresba dieťaťa ako diagnostická pomôcka psychického vývinu.

PS: 22. Vývin detskej hry

Teórie hier, jednotlivé štádiá detskej hry, charakteristické rysy detskej hry, druhy hier.

PS: 23. Charakteristické znaky detskej psychiky

Synkretizmus, eidetizmus, personifikácia, konkretizmus, prezentizmus a topizmus, egocentrizmus, negativizmus, konfabulácia, labilita správania a prežívania.

24. Ohrozenie psychického vývinu dieťaťa

Týrané dieťa, násilie v škole – šikanovanie, psychická deprivácia v detstve, dieťa s mentálnym postihnutím.

Povinná literatúra:

- SZABÓ, I; KOLIBOVÁ, D.: *Základy psychológie*. Ružomberok : Verbum, 2014.
- KOLIBOVÁ, D.: *Dieťa a jeho vývin*. Ružomberok : Verbum, 2007.

Odporúčaná literatúra:

- BOROŠ, J.: *Základy psychológie*. Bratislava : SPN, 1992.
- LINHART, J.: *Základy obecné psychologie*. Praha : SPN, 1981.
- PARDEL, T.: *Psychológia*. Bratislava : SPN, 1982.
- ZEĽOVÁ, A.: *Vybrané kapitoly z psychológie*. Košice : SPN TUK, 1997.
- VÁGNEROVÁ, M.: *Vývojová psychologie*. Praha : Portál, 2000.

VAŠUTOVÁ, M.: *Specifické vývojové poruchy učení a chování*. Ostrava : FF Ostravskej univerzity v Ostrave, 2007.